

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art.111 alin.(1) din Constituție, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la propunerea legislativă intitulată *Lege privind protecția vieții private a persoanei, a numelui, imaginii, domiciliului și corespondenței acesteia.*

I. Principalele reglementări

Propunerea legislativă, conform intenției autorului, urmărește, în principal:

- menținerea unui echilibru între dreptul persoanei la intimitate, pe de o parte, și libertatea de exprimare și dreptul la informație, pe de altă parte;
- accentuarea sentimentului de siguranță al oricărei persoane, ca urmare a lărgirii sferei protecției pe care o asigură statul român, inclusiv în ceea ce privește sfera privată;
- înlăturarea ambiguităților și neconcordanțelor legislative, prin definirea unor termeni sau instituții (de exemplu: viața privată, viața intimă, viața familială, dreptul la imagine, etc.);
- conturarea unor mecanisme și proceduri specifice de apărare a dreptului persoanei la intimitate;

-instituirea unor interdicții specifice care să determine încetarea încălcării dreptului la viață intimă, privată și familială sau supunerea unei persoane la o intervenție medicală.

II. Observații și propuneri

1. Propunerea legislativă *este varianta refăcută a inițiativei trimisă la Guvern, de Senat, cu nr. Bp 48/3.02.2004*, sub semnătura unui singur inițiator din precedentii doi.

2. Cu privire la dispozițiile **art. 1 alin. (1)** care stabilesc obiectul reglementării, reiterăm că este necesară circumstanțierea mai exactă a acestuia, având în vedere faptul că *nici prin această propunere legislativă nu se reglementează drepturile la viața intimă, familială și privată, la nume, imagine, domiciliu, corespondență și alte drepturi nepatrimoniale*, acestea fiind deja reglementate atât la nivelul Constituției, cât și prin legi organice și ordinare (precum Codul civil, Codul penal, Codul familiei, Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și juridice, Ordonanța Guvernului nr. 41/2003 privind dobândirea și schimbarea pe cale administrativă a numelor persoanelor fizice, aprobată prin Legea nr. 323/2003 și altele). De aceea, recomandăm autorului inițiativei că ar fi mai potrivită formularea *„reglementează unele măsuri pentru asigurarea protecției dreptului la (...)”*.

Cu titlu de exemplu, *domiciliul și corespondența*, protecția acestora, etc., se realizează prin dispozițiile cuprinse în Codul penal, prin care se incriminează fapta de *violare de domiciliu și a corespondenței*, precum și prin dispozițiile art. 998-999 din Codul civil, pe care instanța penală le aplică în *soluționarea acțiunii civile* din procesul penal.

De asemenea, noțiunea de *„libertăți fundamentale conexe”* nu este consacrată în instrumentele internaționale sau naționale, folosirea sa fiind de domeniul teoriei dreptului, iar nu de nivel normativ.

3. În ceea ce privește **alin. (2) al art. 1**, sintagma *„drepturile prevăzute la alin. (1) nu beneficiază de o protecție absolută”* nu are caracter normativ, fiind preluată din Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1165/1998, rezoluție care, de asemenea, nu are caracter normativ. În același timp, reglementarea din inițiativa legislativă nici nu este redactată în conformitate cu normele de tehnică legislativă pentru

elaborarea actelor normative, prevederile sale conținând constatări și comentarii pe marginea stadiului protecției drepturilor nepatrimoniale la nivel european, precum și o trecere în revistă a prevederilor relevante din Convenția Europeană privind apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum au fost aplicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Folosirea sintagmei „*drepturile prevăzute la alin.(1) nu beneficiază de o protecție absolută*” nu este specifică unui act normativ, cel mult ea putând fi cuprinsă într-o expunere de motive. Faptul că protecția (măsurile, de ordin legislativ) privind drepturile nepatrimoniale nu este absolută, este îndeobște cunoscut, astfel încât apreciem că ar fi mai potrivit ca sublinierea acestui caracter să se facă prin dispoziții concrete cuprinzând condițiile de exercitare ori de opozabilitate a drepturilor.

4. În ceea ce privește exprimarea *conținutului dreptului la viață privată*, ar trebui ca formularea acestuia -în sens normativ- să urmeze modelul:

„Nimeni nu va putea fi supus vreunor imixtiuni arbitrare sau ilegale în viața particulară, viața de familie, domiciliul sau corespondența sa, nici la atingeri ilegale aduse onoarei sau reputației sale.

Orice persoană are dreptul la propria imagine. În exercitarea acestui drept, ea poate să interzică ori să împiedice reproducerea, în orice mod, a înfățișării sale fizice, precum și să ceară rezolvarea pecuniară și morală a prejudiciului suferit prin fapta ilicită comisă”.

5. Referitor la *publicitatea vieții private*, propunem, de asemenea, o variantă clară, în sensul:

„Este interzisă utilizarea, în mod public, a înregistrărilor imaginii sau vocii unei persoane, fără acordul acesteia.

Este, de asemenea, interzisă utilizarea în mod public a corespondenței, manuscriselor sau altor documente personale, precum și a informațiilor din viața privată a unei persoane, fără acordul acesteia, dacă sunt de natură să aducă atingere imaginii sale.

Fac excepție de la prevederile alin. (1) și (2) cazurile în care utilizarea este permisă prin lege”.

6. Ar fi, de asemenea, necesară și *instituirea unei prezumții de existență a consimțământului în materia publicității vieții private*, astfel:

„Când materialele au fost puse la dispoziția unei persoane fizice sau persoane juridice care își desfășoară activitatea în domeniul informării

publicului chiar de către persoana respectivă, consimțământul pentru utilizarea lor se presupune dat în interesul public general”.

7. *Apreciem ca utilă precizarea, cu caracter exemplificativ, a cazurilor de atingere aduse vieții private.*

Astfel, pot fi considerate ca atingeri aduse vieții private a unei persoane:

a) *interceptarea sau utilizarea intenționată a unei convorbiri private;*
b) *captarea ori utilizarea intenționată a unei convorbiri private;*
c) *ținerea vieții private sub observație, prin orice mijloace, în afară de cazurile prevăzute expres de lege;*

d) *utilizarea numelui, imaginii, vocii sau asemănării în alt scop decât informarea legitimă a publicului;*

e) *utilizarea corespondenței, manuscriselor sau a altor documente personale, fără acordul persoanei;*

f) *divulgarea, fără acordul persoanei, a adresei, numărului de telefon, adresei electronice, statutului civil sau a oricăror date personale, în afara cazurilor prevăzute expres de lege.*

De asemenea, o lege privind protecția vieții private a persoanei ar trebui să facă o referire, și la *protecția datelor oferite în desfășurarea unor relații sociale curente*. Astfel, propunem următorul text:

„Nici o persoană, autoritate sau instituție publică, nu poate întocmi sau deține un dosar privitor la o anumită persoană decât dacă justifică un interes serios și legitim.

Ea nu poate aduna decât acele informații ce corespund scopului pentru care s-a constituit dosarul”.

În ceea ce privește accesul terților la datele cuprinse în aceste dosare, s-ar putea prevedea că *„Nimeni nu are dreptul ca, fără acordul persoanei cu privire la care s-a constituit dosarul sau fără autorizarea prevăzută de lege, să comunice date din acel dosar terților și nici să folosească informațiile în alte scopuri decât cele pentru care a fost constituit dosarul”.*

Accesul la propriul dosar poate fi reglementat în sensul că: *„Persoana care deține un dosar privind o altă persoană nu îi poate interzice acesteia din urmă accesul la propriul dosar decât dacă justifică un interes serios și legitim”.*

8. La **art. 3** al propunerii legislative, *textul restrânge în mod nejustificat sfera de aplicare a art. 53 din Constituție, neprevăzând -printre*

cazurile de restrângere a exercitării drepturilor-, *calamitatea naturală* și *dezastrul*.

9. Cu privire la definițiile cuprinse în **art. 4**, constatăm următoarele:

-definirea noțiunilor de „*viață privată personală*” și „*viață privată profesională*” se face prin referire directă la prima noțiune, și anume la „*viața privată*”, neputându-se contura un conținut propriu al acestor noțiuni, care să permită tratarea lor ca valori distincte față de „*viața privată*”. De altfel, cum s-a mai spus în punctul de vedere la inițiativa legislativă precedentă, noțiunile „*viață privată personală*” și „*viață privată profesională*” nu se mai regăsesc în continuare în textul propunerii;

-în definirea noțiunilor se folosesc sintagme care nu pot fi percepute și evaluate în mod concret, cum ar fi: „*afectivitate evidentă*”, „*interesul public în esență este interesul cetățenilor*” etc.;

-în definirea „*informației*” nu pot fi cuprinse înseși „*faptele*”, informațiile constând în *date despre anumite fapte*;

-față de definiția dată domiciliului, prevederea și a unui „*spațiu privat al persoanei*” apare ca excesivă, având în vedere că, potrivit definiției de la *art. 4 lit. o)*, determinarea caracterului privat al acestui spațiu depinde exclusiv de „*natura activității*” pe care persoana fizică decide să o desfășoare în acel spațiu. De altfel, definiția dată domiciliului în *art. 4 alin. (1) lit. m)* nu corespunde nici măcar cu aceea dată în *art. 14 alin. (2)* din propunerea legislativă;

-sintagma „*scop comercial*” este supusă unor criterii subiective, care țin exclusiv de intenția inițiatorului, nefiind corelată cu legislația noastră comercială. În realitate, definiția dată în propunerea legislativă „*scopului comercial*” se subsumează noțiunii de „*scop lucrativ*”.

10. Dispozițiile **art. 5 alin. (1)** reiau dispozițiile *art. 21* și ale *art. 26* din Constituție, referitoare la viața intimă, familială și privată și, respectiv, la accesul liber la justiție, fără a aduce, practic, nimic nou în ceea ce privește conținutul și protecția acestor drepturi. Pe de altă parte, în finalul *alin. (1)* se impune formularea „*(...) altele decât cele prevăzute de lege*” și nu „*altele decât cele prevăzute la art. 3*”.

În ceea ce privește dispozițiile **art. 5 alin. (2)**, este necesară reformularea textului, în sensul că *răspunderea civilă intervine dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de legea civilă*, atât în cazul în care fapta constituie doar un delict civil, cât și în situația în care aceasta întrunește elementele constitutive ale unei infracțiuni, cauzatoare de prejudicii.

Textul **alin. (3) al art. 5** conține dispoziții imprecise, dificil de aplicat în practică, întrucât face referire la limitarea voluntară a exercițiului dreptului privind respectarea vieții intime și private, limitare care este contrară bunelor moravuri, fără a se preciza subiectul activ al limitării. De asemenea, *nu se întrevade legătura între dreptul personal al fiecăruia la respectarea vieții private și interesele minorilor.*

11. La **art. 7**, pentru ca acțiunile prevăzute la **lit. a)-f)** să fie considerate încălcări ale dreptului la respectarea vieții intime și private trebuie să se specifice că acestea sunt realizate „*fără drept*”.

12. Referitor la **art. 8**, având în vedere că limitările prevăzute la **art. 3** din propunerea legislativă (preluate din **art. 53 din Constituție**) operează de drept, prevederea -în mod cumulativ- a altor condiții, precum consimțământul titularului dreptului și buna credință a reprezentantului autorității publice, este incorectă.

13. Întrucât aplicarea dispozițiilor privind apărarea drepturilor prevăzute în Capitolul III, Secțiunile II-III se face prin trimiterea la **art. 5-8** din Secțiunea I – „*Dreptul la viața privată*”, practic se ajunge la situația în care *nu mai există nici o distincție între aceste categorii de drepturi și cele la care se raportează.*

14. Referitor la dispozițiile cuprinse în **art. 10**, potrivit cărora o persoană nu-și poate folosi numele -îndeosebi în exercitarea unei activități publice sau profesionale- dacă acesta este identic sau asemănător cu cel al altei persoane, apreciem că acestea încalcă în mod grav dreptul la nume, desființându-l practic și dând în competența instanței stabilirea măsurilor adecvate și echitabile în scopul concilierii părților. De altfel, nici această competență a instanței nu este clarificată în cuprinsul inițiativei legislative, ea fiind doar prezumată.

15. **Secțiunea III-**„*Dreptul la respectarea domiciliului și a corespondenței*”, cuprinde dispoziții care se regăsesc în Codul penal și Codul de procedură penală, referitoare la violarea domiciliului, violarea secretului corespondenței și interceptarea comunicărilor, precum și în dispozițiile care sancționează încălcarea normelor de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice, creând astfel reglementări paralele, situație neadmisă de dispozițiile Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative.

Pe de altă parte, **art. 14 alin. (2)** definește „*domiciliul*” într-o manieră restrictivă, comparativ cu sfera acestei noțiuni (potrivit legislației în vigoare în materie penală și a răspunderii civile delictuale), în sensul că „*domiciliul unei persoane fizice este locul și spațiul unde aceasta își are locuința statornică sau principală, stabilită potrivit legii*”. Or, de pildă, protecția împotriva violării domiciliului se acordă în privința oricărei locuințe aleasă în mod liber de victima încălcării și nu numai cu privire la cea consacrată într-un document oficial.

16. La **Secțiunea IV**-, „*Protecția minorilor și a altor persoane vulnerabile*”, este necesar ca, pentru aplicarea acestor dispoziții să se realizeze definirea noțiunii de „*persoane vulnerabile*”.

17. Referitor la **art. 23 alin. (2) din Capitolul IV** – „*Dispoziții procedurale*”, renunțarea la principiul publicității ședinței de judecată nu trebuie impusă ca regulă, ci lăsată la aprecierea instanței, mai ales că într-un astfel de domeniu se impune și educarea cetățenilor în spiritul respectării drepturilor nepatrimoniale.

De asemenea, pentru a nu încuraja abuzul de drept în exercitarea acestor acțiuni, sintagma din același text „*...fiind scutită de taxa de timbru*” trebuie înlocuită cu propoziția „*cheltuielile de judecată- inclusiv taxa de timbru și timbrul judiciar- se stabilesc prin hotărârea pronunțată și se suportă de partea care a pierdut procesul*”.

În ceea ce privește *limitarea despăgubirilor* pentru încălcarea drepturilor prevăzute în propunerea legislativă doar la *folosul material obținut ca urmare a încălcării dreptului*, o considerăm ca o dispoziție ce trebuie eliminată, fiind neîndestulătoare. În ipoteza în care drepturile nepatrimoniale sunt încălcate în mod evident, chiar repetat (cu diverse scopuri și fără obținerea unui profit), trebuie lăsat acest atribut instanței, mai ales că nu de puține ori titularul dreptului se vede în situația de a nu-și putea valorifica drepturile recunoscute prin acte internaționale, cât și la nivel constituțional, din lipsă de resurse. De aceea, protecția oferită de legislația actuală în materie este superioară celei propuse la **art. 24 alin. (1)**, și optăm pentru menținerea ei.

18. În ceea ce privește redactarea **Capitolului IV** (ca și a majorității *textelor*), aceasta trebuie riguros îmbunătățită. Formulări precum „*în ședință de judecată fără publicitate*”, „*dispoziții pertinente din Codul civil*”, etc., fără o circumstanțiere și motivare precise, cât și fără o corelare

corespunzătoare cu cele uzitate în normele legale în vigoare, sunt contrare dispozițiilor Legii nr. 24/2000 .

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele prezentate, cât și punctul de vedere transmis Senatului cu nr. 1361/12.03.2004, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative**, în forma prezentată, date fiind implicațiile deosebite ale unei astfel de reglementări în sistemul de drept pe care (ca și proiectul precedent) nici această propunere nu le rezolvă.

Cu stimă,

Adrian NĂSTASE

Domnului senator Nicolae VĂCĂROIU

Președintele Senatului